

Tietosuoja mahdollistajana

Koulutuspäivä: Sääntöviidakosta kansalaistoimintaan?
Kirjaston todellisuus ja kirjastolain tavoitteet 19.2.2019

Ajankohtaista

- Uusi Tietosuoja-asetusta täydentävä tietosuojalaki tuli voimaan 1.1.2019
 - Mm. alaikäinen tietoyhteiskunnan asiakkaana
 - Salassapitovelvoite, koskee meitä kaikkia.
 - Kansallista valvontaviranomaista koskeva sääntely =Tietosuojavaltuutettu
 - Täsmennyksiä mm. valvontaan ja sanktioihin liittyviin prosesseihin.
 - Sananvapauden ja tietosuojan suhteen täsmentäminen.
 - Täsmennyksiä henkilötunnuksen käyttöön.
 - Täsmennyksiä tilanteisiin, joissa rekisteröidylle ei luovuteta tietoja.

Turhia pelkoja

- "Liikaa byrokratiaa..."
- "Taas joku uusi asia..."
- "Nyt ei saa tehdä enää mitään, niin kuin ennen..."
- "Liikaa salassapidettävää..."

Ei, vaan ratkaisuita!

[Tämä kuva](#), tekijä Tuntematon tekijä, käyttöoikeus: [CC BY-SA](#)

- Kirjastolaki asettaa yleisille kirjastoille velvoitteita ja kirjaston tulee edistää:
 1. väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin;
 2. tiedon saatavuutta ja käyttöä;
 3. lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa;
 4. mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen;
 5. aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.
- Tietosuoja lainsäädäntö tukee näitä kirjaston tavoitteita.

Miten?

- Tietosuojan näkökulmasta kirjasto on ainakin se paikka, jossa asiakkaan ei tarvitse pelätä tietojensa joutuvan epämääräisiin käsiin.
- Kirjastossa asiakas pääsee käsiksi tietoon ja kirjastosta tietoa hakiessaan asiakas voi luottaa siihen, että myös tekijöiden tiedot on määritelty oikein.
- Ymmärrys tietosuojasta ja omien tietojen asianmukainen suojaaminen ovat nykyajan digitaalisia kansalaistaitoja ja osa medialukutaitoa.
- Omien tietojen hallintaan liittyy hyvin keskeisesti myös elinikäinen oppiminen.
- Kuten kirjastot, tietosuojakin tukee aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Tietosuoja ja julkisuusperiaate

- Julkisuuslain nojalla osa tiedoista on julkisia.
- Tietosuoja-asetuksessa taas säädetään tietojen asianmukaisesta käsittelystä.
- Se, että joku asia on tietosuojan piirissä, ei tee siitä salaista.
- Myös henkilötietoja saa ja tulee edelleen käyttää ja käsitellä.
- Entistä tärkeämpää on huomata se, että kaikki julkinen tieto ei välttämättä ole julkaistavissa esim. nettisivuilla.

Käytännön- tilanteita

[Tämä kuva](#), tekijä Tuntematon tekijä,
käyttöoikeus: [CC BY-SA](#)

- Pseudonymisointi
 - Asiakas kirjoittaa asiakasnumeronsa ja ottamiensa kopioiden määrän vihkoon. Koska vain kirjaston henkilökunnalla on mahdollista päästä järjestelmään, jossa voidaan kortin numero ja henkilön tiedot yhdistää, niin käytäntö on mahdollinen.
 - Keksityn koodin tai tunnuksen käyttö itsepalveluna haettavissa varauksissa. Henkilön nimi tai muu henkilötieto voi loukata paitsi tietosuojaa, myös henkilön yksityisyyden suojaa.
- Arkistointi
 - Kunnassa pitäisi olla määriteltynä arkistonmuodostussuunnitelma tai vastaava, jossa määritellään erilaisten aineistojen tallennusajat. Koskee esimerkiksi paperisia asiakkaaksi ilmoittautumislomakkeita. JOS aikaa ei ole määritelty, se pitää määritellä ja toimia sen mukaan.
 - Kannattaa ottaa huomioon se, ettei turhia papereita arkistoida ja tietoa tallennetaan vain niin kauan, kun se on tarpeellista.

Alaikäisen tietosuoja

[Tämä kuva](#), tekijä Tuntematon tekijä,
käyttöoikeus: [CC BY-NC-ND](#)

Kotimaisessa lainsäädännössä säädetään tietoyhteiskuntaikärajoista (Tietosuojalaki 1050/2018 §5)

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettava ikäraja.

Kun henkilötietoja käsitellään tietosuoja-asetuksessa määritellyn suostumuksen perusteella ja kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 13-vuotias.

Käytännössä lapsi voi olla kirjaston asiakas jo ennen tätä huoltajansa suostumuksella.

Huoltajan oikeudet

- Pitääkö olla molempien huoltajien suostumus – ei tarvitse.
- Saako vanhemmille antaa tietoa lapsen lainoista – 13 vuoden ikäraja on hyvä tässä ottaa huomioon.
 - Tietosuojalainsäädäntö (laki+asetus) ei sinällään anna tähän vastausta.
 - Huomioon tulee ottaa lapsen yksityisyyden suoja
 - Huoltajan mahdollinen taloudellinen vastuu lapsen lainoista

[Tämä kuva](#), tekijä Tuntematon tekijä,
käyttöoikeus: [CC BY-SA](#)

Asiakkaan tunnistaminen ja valtuutus

- Kysymyksiä on tullut mm. voiko toinen asioida kirjastossa toisen puolesta.
 - Varatun kirjan voi noutaa valtakirjalla.
 - On kuitenkin hyvä pohtia riittääkö "valtuutukseksi" se, että henkilöllä on esittää sen henkilön kirjastokortti, jonka asioita hän on toimittamassa. Esim. itsepalvelulainanhan hän voi hakea.

Summa summarum

- Henkilötietojen käsittelyssä pitää aina miettiä MIKSI niitä käsitellään.
 - Turhat henkilöt ja turhia tietoja ja turhan takia ei saa käsitellä.
 - Maalaisjärjen käyttö on sallittua, kunhan se on riittävän hyvin ja läpinäkyvästi perusteltu "minusta nyt vaan tuntu, että voin luottaa" ei ole hyvä perustelu.
- Toimintamallien ja periaatteiden osoittaminen
 - Tulee kyetä näyttämään miten toimitaan ja aina noudattaa niitä omia periaatteita. On parempi, että on olemassa yhteiset periaatteet ja niitä noudatetaan aina, kuin että tilanne riippuu joka kerta siitä ketkä tiskin eri puolilla ovat.